

จับปากกา จิตมุ่งหมาย ใจรำลึก

... ปู่ยงค์ ...

“ครูผู้มีแค่นี้ ไม่เคยรังแค รังคัก

รังเกียจเคียดจัน ในชนชั้น วรณะ ชาคิกำเนิก และความยากก็มีจน
ของศิษย์ ขอเพียงมีความจริงใจและตั้งใจเท่านั้นก็เพียงพอแล้ว”

นิรันคร์ แจ่มอรุณ

ผมได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมให้
ช่วยเขียนบทความ เพื่อนำเสนอเรื่องราวในครั้งอดีตที่ไม่ยาวนานนัก ใน
ฐานะที่ผมได้เป็นลูกศิษย์คนหนึ่งของครูบุญยงค์ เกตุคง ซึ่งกระผมขอ
อนุญาต เรียกว่าครูบุญยงค์ เกตุคงนั้นว่า “ปู่ยงค์” เหตุเพราะว่า
ท่านมีชื่อเป็นเพียงครูเท่านั้น แต่ท่านได้ให้ความเมตตา ให้ความรักต่อ
พ่อของกระผมและตัวกระผม และผมก็ได้เคารพรักท่านเปรียบเสมือนท่าน
เป็นญาติผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง การเขียนของกระผมในครั้งนี้นั้นผมเขียนจาก
ประสบการณ์ของผมเท่าที่ผมฟังจะมี มาบอกเล่าเพื่อประโยชน์แก่ผู้สนใจ
ที่รับชมรับฟังในรายการจุฬาวาทิตครั้งที่ ๑๙๒ นี้ เพื่อว่ากุศลนี้จะ
ส่งไปถึงปู่ยงค์ แม้ว่าท่านจะจากพวกเราไปนานถึง ๑๔ ปีแล้ว และ
ถ้าท่านมีอายุยืนยาวถึงทุกวันนี้ท่านก็จะมายุครบ ๙๐ ปี ในปีที่จะถึงนี้

จริงๆแล้ว เรื่องราวของปู่มีมากมายครับ ส่วนหนึ่งก็เป็น เรื่องราวที่เราๆ ท่านๆ รู้กันดี บางส่วนก็ไปแฝงอยู่กับตัวบุคคลหรือ ลูกศิษย์ที่เคยได้สัมผัสกับปู่ หลายๆครั้งที่ผมได้ยินบางคนมักพูดว่า “ไอ้โธ . . . ครูทำไถ่ใจเนี่ย” “ไอ้โธ . . . ครูคิดไถ่ใจเนี่ย” “แหม . . . ครูกินอะไร มานะ จะไต่ไปกินมั้ง” หรือว่า “ถ้าเป็นพระสงฆ์ตายตัวได้วะ . . .” คำพูดเหล่านี้ผมได้ยินมาตั้งแต่เด็กๆและแทบจะทุกครั้งที่มีปู่ปฏิบัติคนตรีหรือ คีตงานคนตรี อย่างว่าแต่คนอื่นเลยครับ ผมเองก็คิดและสงสัยเช่นกัน ถ้าอย่างนั้นเรามองครูบุญยงค์ เกตุคง ที่พูดถึงไปพร้อมๆ กันมั๊ยครับ

เรื่องแรกที่จะต้องกล่าวถึงก็คือเรื่องที่มีมีความความออกนอก ผู้ สิวัก เห็นถึงความลำบาก รู้คุณค่าของเงินและแรงใจในความรู้สึกของ ผู้อื่น ปู่เคยพูดให้ผมฟังว่า “เขาข้ามน้ำข้ามทะเลมากี่ไกลโซ ค่ารถค่าลา ค่ากินก็มีใช้น้อย หากไม่ไต่อะไรไปเลย เป็นเราบ้างเราจะรู้สึกอย่างไร...” ปู่พูดด้วยน้ำเสียงเอื่อยอ้ายและใบหน้าเต็มไปด้วยเมตตา

เรื่องที่สอง ปู่ยงค์ เป็นคนที่มีครูเยอะครับ.....เวียนว่ายอยู่ใน สังคมแห่งการเรียนรู้และฝึกฝน บางคนปู่เรียกว่าครู ว่าพ่อ ว่าอา ว่าพี่ มากมายไปหมด วันหนึ่งลูกศิษย์หรือคนใกล้ชิดของครูๆ ทั้งหลายนี้ แหละครับ ก็ย้อนกลับมาเป็นศิษย์ของปู่ยงค์ ซึ่งก็ร่ำเรียนกันด้วยความ รักใคร่สนิทสนมกลมเกลียวเสมือนหนึ่งคนในครอบครัว คำว่าลุง อา พี่ หรือปู่จึงเป็นคำเรียกสำคัญ ที่บ่งบอกถึงความรักใคร่ของบรรดาลูกศิษย์

และปู่ยงค์ บางครั้งก็มาเรียนกันที่บ้าน หรือบางครั้งบางคนก็มารับปู่ยงค์ ไปที่บ้านหรือที่สำนักปีพาศของตนเอง...

เรื่องที่สาม ปู่ยงค์เป็นคนไม่เรื่องมาก.....การวางตน ในสังคมอย่างเป็นทางการที่รักของคนโดยรอบ ปู่ยงค์เป็นคนไม่เรื่องมาก ไม่ว่า เมื่อ แต่หน้าเกรงใจ มีเสน่ห์ในคำพูดและการเล่าเรื่อง เป็นคนเก่งและมี เมตตา “ไอ้หนู . . . จะมาเอาอะไร ไต่อะไรมาแล้วบ้าง แล้วจะเอาไป ทำอะไร” คือคำถาม ของปู่ยงค์ แล้วทุกคนก็สมหวังเสียเป็นส่วนใหญ่

ศิษย์ที่มีฝีมือก็มาเรียนเพลงเคียววอวดฝีมือ ส่วนศิษย์ที่มีมือด้อยลง มา ก็มักจะมาเรียนเพลงหลักๆในเนื้อหา แต่บางคนเก่งทั้งสองด้านก็จะ โชคดีหน่อย ได้เรียนมากกว่าคนอื่นเขา...

เรื่องที่สี่ ปู่มีจะสอนศิษย์ให้คิด..... • การสอนให้ลูกศิษย์คิดได้ คิดเป็น และปฏิบัติได้ ปฏิบัติเป็น แฝงไว้ด้วยเมตตาอันยิ่งใหญ่ ปู่ มีจะสอนศิษย์ให้คิดตามแล้วไปทำต่อ เช่น ในเรื่องราวของการแปล ทำนอง จากทำนองหลักมาเป็นทำนองของเครื่องมือต่างๆ วิธีการคือ ครบไหนยากหรือยากมากๆ ปู่จะคิดให้ นอกนั้นไปคิดเอง วันหน้ามาทำให้ ฟัง ครบไหนคิดมาไม่ดี ปู่จะแก้ให้ วันต่อๆ มามาทำให้ฟังใหม่ ครบไหน ไม่ดี ปู่แค้นมองอย่างเคียวครับ นั่นหมายถึงว่าไปคิดเอาเอง ครบนี้แหละ ครับสำคัญจริงๆ มันขึ้นอยู่กับไหวพริบปฏิภาณของลูกศิษย์คนนั้นๆ ว่า จะ ติความอย่างไร และจะนำไปปฏิบัติเช่นไร อย่างว่าแต่เพลงเงา, เพลง เรื่องเลย บางครั้งเพลงเคียวปู่ยงค์ก็ใช้วิธีนี้แหละถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์

ปู้ยงค์แต่งเพลงไว้มากมาย มีทั้งคุ้ดเค็ดเค็ดมัน จนกระทั่งหวานปานน้ำผึ้ง เหตุผลก็คือ ท่านไม่ได้เล่งอย่างเดียวครับ ท่านมีจินตนาการด้วย

เรื่องที่ห้า เรื่องกระทะล้อรถยนต์กับกะละมัง..... ปู้เป็นผู้ที่ คั้นตัวอยู่ตลอดเวลา คือจุดเริ่มต้นของความเจริญงอกงาม วันหนึ่งที่บ้าน ขอยเรื่องรักณ์ บางขุนเทียน เบื้องหน้าคือรถเก๋งสีน้ำเงินฟ้า พาหนะคู่ ภายของปู้ ปู้ยืนมองรถอยู่เป็นนานจู่ๆ ปู้ถามผมขึ้นว่า “ไอ้ทปูกระทะ ล้อรถยนต์กับกะละมัง (พลาสติก) นี้ อะไรมันคิงกว่ากัน?” แล้วก็เปรียบ ครับ ผมเองก็ไม่ได้ตอบอะไรเพราะไม่รู้เหมือนกันว่ากะละมังเป็นพลาสติก เสียงก็ต่ำๆ กว้างๆ ส่วนกระทะล้อรถยนต์มันเป็นโลหะ เสียงก็แหลมๆ สูงๆ อะไรมันจะคิงกว่ากัน...

เรื่องที่หก เรื่องเสียงเครื่องไฟฟ้าในดนตรีสากล.....ปู้เห็น ความสำคัญและคุณค่าทางค่านาศาสตร์สัมพันธ์ บางเวลาปู้ก็เคยเปรยๆ ถึงเสียงเครื่องไฟฟ้าในดนตรีสากลให้ผมฟัง ปู้พูดว่า “ของเขาคู่เอามีอ กคครั้งเดียวเสียงก็คิงยาวได้ ของเราจะให้เสียงคิงยาวๆ ต้องกรอ (ศัพทสังคีต)”

เรื่องที่เจ็ด เรื่องข้าวต้มกระโจมกลาง (ทำอะไรดับพลัน ก่อให้เกิดความเสียหาย) ปู้มักมีวิธีสอนให้ศิษย์รู้จักกรอ และพิจารณา ให้ถี่ถ้วน... คินหนึ่งวันวันที่ผมติดตามไปนอนที่บ้านปู้ยงค์ครับ ปู้แกล้ง ขับรถกระตุกๆ ทำที่จะจอกให้ผมลงปากชอยบ้านตัวเอง แต่ก็ไม่จอก ปู้ มักจะทำแบบนี้เป็นประจำ คินหนึ่งย่าทำข้าวต้มก๊วยพร้อมกับเอาไว้ออยท่า

ครับ พอเราจอกรถกันเสร็จ สองปู้หลานก็ตรงมาที่โต๊ะอาหาร พร้อม กับเสียงของย่าที่พูดว่า “เข้ากินๆ สะให้เสร็จ จะได้ไปอาบน้ำอนอน” ผมขานรับว่า “ครับย่า” พร้อมกับหันหน้าก้มตาตักข้าวต้มใส่ปาก สักประเดี่ยวดเดียว ความเงิบก็มาเยือน ผมค่อยๆ เงยหน้าขึ้นแล้วมอง ไปที่ปู้ “เขาเรียกกินข้าวต้มกระโจมกลาง” เสียงปู้พูด จริงๆ ด้วย ครับ ผมค่อยๆ อ้าปากพร้อมกับน้ำคำที่ไหลพรากเพราะความร้อนของ ข้าวต้ม...

เรื่องที่แปด “ไปเอาไอ้ไบ่ๆ มาให้ได้ก็แล้วกัน... (ประกาศนียบัตร)” ปู้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อ สังคม จริงๆ แล้วปู้ยังมีอะไรอีกมากมายที่เป็นตัวขับเคลื่อนทำให้ปู้เป็น คนดีและเป็นคนเก่ง เพียงแต่ผมโชคไม่ดีที่ได้สัมผัสกับปู้แค่เพียงเท่านั้น แต่ ก็มากพอที่จะทำให้หลานปู้คนนี้เป็นคนดี และมีประโยชน์ต่อสังคมได้

เช้าวันหนึ่งผมเข้าไปที่บ้านปู้เพื่อไปทอเพลงตามปกติ หลังจากที ทางหายไปแล้วหลายวัน พอเปิดประตูรั้วบ้านเข้าไป ก็มองเห็นศิษย์รุ่นพี่ กำลังทอเพลงเดี่ยวอยู่ ผมรู้สึกกลัวว่าจะถูกดุเอา เพราะหายไปหลาย วัน ผมคอยจนปู้ทอเดี่ยวจบประโยคควรรอดท่อน ศิษย์รุ่นพี่ก็ที่ท่าน่าจะ แม่นยำเป็นการ์ติ แล้วจึงลากลับบ้านไป ผมค่อยๆ ขยับเข้าไปใกล้ๆ ปู้ แล้วพูดด้วยความเสียใจว่า “ปู้ครับ ผมทอเดี่ยวไม่ทันที่เขาแล้ว ที่ เขาได้ไปหลายอันแล้ว” ตอนนั้นผมไม่รู้ว่ปู้คิดอะไรอยู่ ปู้นิ่งนิ่งๆ แล้วพูดว่า “ไม่เป็นไรหรอก ไม่ต้องเอาไปมาก เรียนหนังสืออยู่ ไป เอาไอ้ไบ่ๆ มาให้ได้ก็แล้วกัน สมัยนี้มันต้องงี้ใช้ ท่อไปจะไต่ไม่ลำบาก”

ผมค่อยๆ ผ่อนคลาย และรู้สึกโล่งที่ปู่ไม่ได้ทำอะไร แต่กลับกลายเป็นการ
ให้ข้อคิดอะไรบางอย่าง จากนั้นไม่นานผมก็เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของปู่
เกี่ยวกับคำพูดนี้...

มันมีเรื่องราวอีกมากมายนัก จากคำกล่าวของผมนั้นเป็น
เพียงเสี้ยวหนึ่งที่ปู่มีต่อลูกศิษย์นะครับ ผมคิดว่าโอกาสหน้าถ้ามีอีก ผมคง
จะมีเรื่องมาเล่าอย่างสนุกๆ เพื่อประเทืองอารมณ์กัน

หลานปู่

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

เหตุการณ์วันที่ผมจำฝังใจอย่างไม่รู้ลืมก็คือ ในวันที่ได้กลับมากราบครู
บุญยงค์ เกตุคง ของนายจรินทร์ แจ่มอรุณ แต่ครั้งนั้นมา ชีวิตของเรา
สองพ่อลูกก็มีคุณค่าอื่นตามลำดับ

สิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุดก็คือสำหรับผม

“ไม่มีปู่! . . . ไม่มีพ่อ! . . . ไม่มีผม! . . .”